

Meetodid, mis toetavad iseseisvat lugemist/tööd õppematerjaliga

Meetodid, mis toetavad iseseisvat lugemist/tööd õppematerjaliga

Õpikeskkond:

Kursus:

Raamat:

Printja:

Kuupäev:

[TÜ Moodle](#)

Aktiivõppemeetodid e-õppes (P2AV.TK.318)

Meetodid, mis toetavad iseseisvat lugemist/tööd õppematerjaliga

Hele Moor

esmaspäev, 4 veebruar 2013, 00:22

Sisukord

- [Uue õppimist toetavad õppemeetodid](#)
- [Lugemine kui tähenduse konstrueerimine](#)
- [Tekstiga töötamine](#)
- [Kontrollküsimused õppijate lugemismaterjali hindamiseks](#)
- [Kuidas aidata üliõpilastel loetavast tekstist võimalikult palju kasu saada?](#)
- [Videoloeng](#)
- [Kasutatud allikad](#)

Uue õppimist toetavad õppemeetodid

Mari Karm

Uue õppimise etapis tutvub õppija uue teabega teksti lugemise, materjali kuulamise või vaatamise või millegi kogemise teel.

Uue õppimist toetavate õppemeetodite eesmärgiks on aidata kaasa õpitava tähenduse mõistmisele. Samuti on oluline toetada uute teadmiste lõimimist olemasolevasse teadmiste süsteemi.

Uut infot suudavad paremini mõista need õppijad, kes oskavad oma õppimis- ja mõistmisprotsessi teadlikult jälgida: esitada küsimusi, pöörduda tagasi segaseks jäänud koha juurde, kontrollida sõnade tähendust ja mõistete definitsioone, meenutada varemõpitud kontseptsioone jms. Uue materjali mõistmise hõlbustamiseks saab õppejõud erinevate ülesannete kaudu neid protsesse toetada.

Uued teadmised muutuvad omaseks, kui neid konkretiseerida näidetega ja seostada eelnevate teadmistega. Seoste loomine toimub, kui uusi teadmisi hakatakse kasutama probleemide lahendamisel. Lahendada tuleks erinevaid ülesandeid, kasutades teadmisi eri kontekstides.

Lugemine kui tähenduse konstrueerimine

Lugemisoskust on vaadeldud kui oskust ära tunda tähti ja sõnu ning siduda neid lauseteks ja lõikudeks. Lugeja arusaamise peegelduseks peeti seda, et lugeja oskas kirjeldada ning taasesitada teemasid ja mõtteid, mis olid autori tekstis. Praegu käsitlevad lugemise uurijad lugemist kui protsessi, mille käigus lugeja konstrueerib (loob) tekstist uue tähenduse, mitte lihtsalt ei reprodutseeri leheküljel olevaid sõnu. Tähenduseni ei jõuta passiivselt, vaid seda luuakse aktiivselt. Kaks inimest ei mõista sama teksti kunagi päris ühtemoodi, sest kaks inimest ei loe teksti kunagi ühesugustes tingimustes (Buehl 2001).

Tähenduse loomist ja tekstist arusaamist mõjutavad järgmised asjaolud:

1. lugeja eelteadmised, oskused, hoiakud;
2. kirjaliku teksti iseloom (kui palju on (uusi) põhimõisteid, milline on keelekasutus tekstis, kuidas tekst on struktureeritud);
3. õppimise kontekst, mis määrab lugeja ülesande ja eesmärgi (millised on lugemiseks antud juhised, lugemisele järgnevad arutelud ja ülesanded);
4. strateegia, mida lugeja teadlikult kasutab tähenduse mõistmiseks (varasema teadmise aktiveerimine, uute sõnade tähenduse määramine, olulise eristamine, küsimuste esitamine, kokkuvõtete tegemine jms)(Buehl 2001, Lerkkanen 2007).

Tekstiga töötamine

Tekstiga töötamine on klassikaline õppemeetod. Tänapäeval on sellele lisandunud informatsiooni saamise võimalustena video- ja audiomaterjaliga tutvumine. Mida kättesaadavamaks õppematerjalid muutuvad, seda arukam on lasta õppijatel nendega iseseisvalt töötada, selmet neid auditoorses vormis tutvustada. Auditoorset aega saab sel juhul kasutada iseseisvalt omandatu üle arutamiseks, selle kinnistamiseks ja ebaselgete kohtade selgitamiseks.

Järgnevas osas keskendume peamiselt tekstidest õppimisele, sest see, mis kehtib tekstide puhul, kehtib suures osas ka audio- ja videofailide abil õppimise kohta.

E-õppes võivad tekstid, millega tutvutakse ja mille abil õpitakse, olla erinevad:

1. spetsiaalselt selle kursuse jaoks õppejõu poolt koostatud kokkuvõtavad tekstid
2. veebikeskkonnas avaldatud teiste autorite poolt kirjutatud õppeotstarbelised tekstid
3. muud tekstid, mida õppijatel tuleb iseseisvalt leida ja siis nendega tutvuda

Iseseisev töö tekstiga on õppijale üks keerukamaid õppimise viise - ta töötab üldjuhul omaette ja kui loetust õppimine pole toetatud mingite muude õppe- või hindamismeetoditega, võib õppija motivatsioon kiiresti hääbuda. Eriti suur on see oht keerukate abstraktsete tekstide puhul.

Teksti lugemise juures on oluline selle mõistmine ja loetu rakendamisevõimaluste nägemine. Õppejõule on jälle tähtis olla kindel, et tekstiga on ikka tutvutud ja sellest on õpitud.

Kontrollküsimused õppijate lugemismaterjali hindamiseks

Kõigepealt mõned kontrollküsimused õppijate lugemismaterjali hindamiseks:

1. Kas tekst on lugejatele mahu poolest realistlikult omandatav?

Kui materjali on üleliia palju, jääb lugejatel kaks võimalust: kas lugeda pinnapealselt ja ilma süvenemata kõike, mis puhul ei saa rääkida arusaamisega õppimisest, või süveneda vaid üksikutesse osadesse tekstist, tavaliselt teksti algusosasse, sest järgneva lugemiseks saab aeg otsa. Mõlemad lahendused on õppimise seisukohalt halvad. Kui on oht, et üliõpilased jätavad suuremamahulise teksti lugemise viimasele hetkele, siis võib teksti jaotada osadeks ja vahepeal kasutada lugemist toetavaid õppemeetodeid.

2. Kas teksti keerukuse tase vastab lugejate arusaamise tasemele?

On üsna selge, et rakenduskõrghariduse esimese kursuse ja ülikooli doktoriõppe jaoks antud lugemismaterjal - olgu eesti- või emakeelne - peab olema erineval keerukusastmel. Hea on meeles pidada, et lugeja on materjaliga kahekesi ning tema kiusatus üle jõu käiva materjali lugemine pooleli jätta on suurem kui koos teistega klassiruumis õppides.

3. Kas materjal on piisavalt liigendatud ja kas selle esitamine on loogiline?

Kui loetavas tekstis või tekstide järjestuses on "loogika müra", muutub teksti lugemine ja selle mõistmine keerukaks. Hea on ka läbi mõelda, kas kõik õppijad loevad sama materjali või on teemad ära jaotatud nii, et ühiselt õpitut reflekteerides saab kogu teadmine kokku.

Loomulikult on alati võimalik kasutada ka keerukamat varianti, kus üliõpilased otsivad loetava materjali ise kokku. Neile, kes on oma ülikooli õpingute alguses, peaks siis juhiseid andma, kuidas seda teha. Muidu võib juhtuda, et tehakse mittesobivate allikatega suur hulk tööd ära, kuid soovitud tulemusteni ei jõuta.

Kuidas aidata üliõpilastel loetavast tekstist võimalikult palju kasu saada?

Esimene meetodiline soovitus on, et **teksti ei peaks mitte ainult lugema, vaid sellega midagi tegema**. Kõige lihtsam on anda ette küsimused, millele teksti lugedes tuleb vastata. Head küsimused on sellised, mille vastuseid ei saa tekstist maha kirjutada, vaid mis eeldavad teksti sisulist mõistmist, teksti osade või erinevate tekstide loovat seostamist või loetu analüüsimist oma elu- või töökogemuse valgel. Võimalusi on rohkemgi, näiteks loetud teksti põhjal mõistekaardi või jooniste koostamine, ettekande ettevalmistamine, teksti lugedes segaseks jäänud küsimuste esitamine jm. Kui küsimused on hästi esitatud, on üliõpilastel keerukas üksteise kokkuvõtteid maha kirjutamiseks kasutada.

Õppijal võib paluda loetut ka konspekteerida või koostada selle põhjal reflekteeriv päevik. Samuti võib paluda koostada referaat. Nendel juhtudel tuleb võimalikult täpselt kirjeldada, millist tulemust oodatakse.

Kui üliõpilane esitab oma töö tulemuse veebikeskkonda, on seda võimalik kasutada ka hindamismeetodina. Kui kõik õppijad teevad sama tööd, võib esitatud töö olla alguses nähtav ainult tuutorile või õppejõule. Lisaks on hea loetud teksti ja teksti lugemise ülesande abil rõhutatud keskseid teemasid mõne muu hindamismeetodi raames küsida ja hinnata.

Teiseks on võimalik **iseseisvalt loetust õpitut kinnistada ja süvendada seminari vormi kaudu**. Hea arutelu tingimus on, et rühm poleks väga suur. Veebipõhiste seminaride korraldamise kohta saate põhjalikumalt lugeda selle koolituse raamatust **Veebipõhine seminar**.

Seminari küsimusi võib õppijatele juba lugemise ajaks ette anda, siis on tõenäolisem, et lugemisülesannet täidetakse eesmärgipäraselt. Samas ei tasu seminari aruteluteemades vaid loetud teksti sisu üle korrata, vaid liikuda sellest edasi, luues seoseid teiste valdkondadega või muul viisil õpituga.

Kolmas võimalus loetu kaudu õppimist toetada on, et **üliõpilased teevad selle lõpus rühmatöö ja esitavad selle nt stendiettekande vormis teistele**. Suurema grupi ja hulga alagruppide puhul on mõttekas, kui ettekanded ei ole kõik päris samal teemal. Näiteks võib lasta kõigil lugeda samu materjale, aga rühmatööd teha nii, et iga rühm esitleb ühte alateemat loetust. Teiste kaasamiseks võib lasta neil iga rühma ettekandele ühe näite, täienduse või küsimuse omalt poolt lisada. Nimetatud ettekanne võib olla ka elektrooniline.

Huvitav ja mõtlemist arendav võimalus on, et **õppijad esitavad loetud teksti kohta üksteisele küsimusi**. Seda võib teha paaristööna või väikestes gruppides näiteks foorumi vahendusel. Ja siis võivad õppijad vastastikku üksteist ka hinnata.

Õppijad võib jagada vastavalt kursuse teemadele rühmadesse. Iga teema rühmas olevatel **õppijatel on kohustus esitada foorumisse küsimusi (iga õppija nt 1-2 küsimust) materjali kohta, millest teised nende arvates ei pruugi aru saada**.

Loetut võib kasutada veel paljudel muudel viisidel, sõltuvalt lugemismaterjali tüübist, õppeaine ja õpitava sisust ning õppijate eripärast. Oluline on, et üliõpilasel ei oleks ainult kohustus tekst läbi lugeda, vaid et tal on võimalik seda loetut ja sellest õpitut kuidagi nähtavaks või kuuldavaks teha, integreerides loetud teksti enda ja oma kaaslaste mõtetega. Siis on motivatsioon lugeda ka oluliselt suurem.

Videoloeng

Uue materjali esitamise üheks võimaluseks on **videoloengud**.

Loengu kaudu saab õppejõud edastada kõige uuemat informatsiooni, tekitada vaimustust oma valdkonna vastu, anda materjalist ülevaate ning rõhutada olulist.

Samas peab loengu puhul silmas pidama, et õppijad suudavad loengut tähelepanelikult jälgida maksimaalselt 15-20 minutit, sageli vaid 10 minutit ning et nad unustavad 24 tunni jooksul enamiku loengul kuulnud infost, kui neil pole vaja kuulnud teadmisi kasutada.

Sellest tulenevalt on väga oluline läbi mõelda, kuidas hoida õppija tähelepanu videoloengu kuulamisel ning kuidas suunata teda õpitavaid teadmisi võimalikult kohe rakendama.

Seetõttu tuleks klassikalisele loengule eelistada **suhtluspõhise loengu** vormi. Suhtluspõhise loengu puhul suunatakse õppijaid erinevate ülesannete abil mõtlema, süvenema ja õpitavale tähendust andma kohe loengu käigus. Ülesannete eesmärgiks võib olla eelteadmiste esiletoomine, huvi äratamine, vahekokkuvõtete tegemine, õpitule isikliku tähenduse andmine või rakendusvõimaluste leidmine.

Mõned näited võimalikest ülesannetest:

Lühitestid - loengu jooksul peavad õppijad vastama lühikestele testidele kuulnud loenguosa kohta. Vastuseid kontrollivad üliõpilased ise või teeb seda arvuti.

Enne ja pärast – õppijad hindavad teatud väiteid loengu alguses ja samu väiteid loengu lõpus. Oma hinnanguid väidete õigsusele kontrollivad õppijad ise.

Lühikirjutamised – loengu jooksul esitatakse õppijatele küsimusi, millele nad peavad kirjalikult e-keskkonnas vastama.

Kokkuvõtte sõnastamine - loengu lõpuks koostavad õppijad lühikokkuvõtte kuulnud teema kohta.

Materjali täiendamine - üliõpilased peavad kuulnud materjali põhjal täiendama e-keskkonnas olevat kirjalikku materjali (näiteks wikis).

Küsimuste koostamine (kirjalikult) loengu kohta (küsimused õppejõule, küsimused kaasüliõpilastele). Küsimused võivad olla adresseeritud õppejõule - üliõpilane toob välja, mis talle jäi arusaamatuks, millised osad vajaksid täiendavat selgitust? Küsimused võib esitada foorumisse.

Samuti võivad küsimused olla suunatud kaasõppijatele (arutelu käivitamiseks).

Kasutatud allikad

- Buehl, D. 2001. Interaktiivõppe strateegiad klassiruumis. Omanäolise Kooli Arenduskeskus.
- Lerkkanen. M.-K. 2007. Lugema õppimine ja õpetamine. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.